

URTEA	EUSKARAZ	KATALANEZ
1937	deusez	zernahi (Gerrate barnean)
1938	deusez	zernahi (Gerrate barnean)
1939	deusez	<i>Mes de Maria Eucaristic</i>
1940	<i>Cristau-Dotriña</i>	deusez
1941	deusez	deusez
1942	deusez	<i>Rosa Mistica</i> <i>Vides Paral. leles</i> (t. IX) Verdaguer: <i>Canigó</i>
1943	deusez	Verdaguer: <i>Obra osoak</i>
1944	<i>Bederatziurrena</i>	Verdaguer: <i>L'Atlàntida</i> Verdaguer: <i>Montserrat</i>
1945	deusez	<i>Comunió</i>
1946	<i>Argi Donea</i>	<i>Bildumak</i> sortzen dira

Zerrenda honek ohar bat edo beste beharko luke. Esan beharra dago Estatuaren barnean argira emanei buruz diharduela, edo hobeki: Hego Euskal Herri barnean egindako edizioez ari da, gurean, eta Principat-aren barruan egindakoez. Jakina da urte haietako gehiena herbestean egin zena.

Euskaraz, hamar urteetatik zazpi ezergabeak dira. Katalanez, ostera, urte beretan *bi* bakarrik dira ezergabeak; eta, gainera, beste bitan, gerratea luzatu zitzaielako, ez zeuden Franco-ren menpean eta lehengoan iraun zuten argitalpenek. Obra berrien lehenengo edizioak ere ezberdinki ematen dira: euskaraz bi urtetan bakarrik (1940, 1944) eta bietan eliz-liburuak; katalanez, berriz, lauetan gutienez (1939, 1942, 1945, 1946). Katalanez berchalaxe hasten dira literatur lanak, baita sorkari berriak ere; euskaraz, ordea, 1948ra arte itxaron beharko da, Lekuona-ren *Iesu aurraren bizitza* kaleratu arte, edo, nahi bada, Mitxelena-ren *Arantzazu, Euskal Poema* 1949an azaldu arte.

Eta bukatzeko: badirudi, ortografi berrikuntzak (Fabra-rena nahiz Sabino-rena, edota 1968koa) politikaren amodioak eta gorrotoak berenganatzera kondenaturik daudela. 1940ko euskal *Cristau-Dotriña* ere erdal ortografiaz agertu zen, nonbait, gure autore zaharren antzera edo. ■ *Joseba Intxausti*.

Valencian ez da «katalanez» mezarik nahi

Joan zen urtarrilaren 21eko eta 28ko igandeetan jesuiten elizara eskubiko talde bat sartu zen balentzianoz ematen ari ziren meza galeraztera. Oihuka eta irainka ekin zien han bildutakoei eta, batez ere apaizari, homilia egiten galeraziaz eta sagarakoan

bertan ere meza moztu nahiez. Giroa kiskalita jarri zenean, poliziari deitu zioten. Baina ez zen sartu, baimenik ez zuela elizara sartzeko eta. Astean zehar bonba amenazoak, dei anonimoak eta desapioak ugaritu ziren, meza kentzea erabakitzeraino. Badaezpada ere han etorri zen berriro aurreko igandeko taldea.

Garaipenak emandako ausardiaz han joan ziren beste elizetara. Otsailaren 11an *Pilar* eta *San Pedro Pascual* parrokiatan egin zuten beren aziotxoak. Azkeneko honetan «*Llibre del Poble de Deus*»-ren egileari, A. Pere Riutort-i egurra eman nahi izan zioten.

Meza hauek antolatzen dituen «*La Paraula Cristiana*»koek gora jo zuten. Baina ez bikario jeneralak ez Miguel Roca apezpikuak arazoa argitu nahi izan dute; alegia, zerabilten hizkuntza textu ofizialetan datorrena dela. Alderantziz dudak jarri omen ditu Valencia erreinu zaharreko lurralde osorako ontzat ematen dituzten aurreko artzapezpiuaren eta beste Eliz barrutietakoen dokumentuak.

Gertakizun hauek «balentzianismoaren» eta «katalanismoaren» hauzia Elizan ere badagoela adierazten digute. «Katalanismo imperialistaren» beldurrez bandera, eskualdearen izena eta hizkuntza bera eztabaidatzen da. Hizkuntzak «balentziano» behar du izan eta ez «katalana», biak hizkuntza beraren bi hizkelgi badira ere. Valenciako eskualdearen autonomiaren zale direnak ez dute «arrisku katalanik» nahi. Horregarik Katalunyan nagusitu den hizkuntza ofiziala ez baino Valenciako hizkelgia bultzatzen dute. Badira ordea kultura balentzianoaren etorkizuna gaur «katalana» deitzen zaion hizkuntzarekin loturik ikusten dutenak. Eta badira balentzianismoaren eta katalanismoaren arteko borrokari su emanez eta honen aitzakiaz, Madrilgo zentralismoa defenditzen dutenak.

Kultura balentzianoa, bertako hizkuntzari dagokion alorrean behintzat, oso ahula da. Eta ikusabar daiteke, «katalanarekin» batzen ez bada, gartzelaniak ez ote duen irentsiko laster hizkelgi balentzianoa. Ahultasuna nabari da kontzientzi faltan ere. Badirudi hizkuntz hauzia katalanismoari aurpegi emateko gehiago erabiltzen dela «balentzianoa» promozionatzeko asmoz baino.

Hizkuntzarekiko kontzientzi eza hori bera dago Elizan ere. Textuak itzultzeko izendaturiko batzordeak ez du funtzionatu. Orduan Pere Riutort apaiz mallorkarrak, textu katalanen gain prestatu zuen bere «*Llibre del Poble de Deus*». Apezpikuek onartu egin zuten nonbait. Baina gero hura katalana balentzianori inposatzea zela eta sortu ziren eztabaida biziengatik edo atzera jo zuten. Orduan zabaldu zuen apezpikuek emandako baimenaren egiaztasunari eta ofizialtasunari buruzko zalantza. Baimen ofizial horrek benetakoa izan behar du. Pere Riutort-ek hauzitara jo nahi izan omen du, eta inor ez omen da ausartu joatea behintzat.

Kontzientziaren apurrik ere ez dagoen seinale triste izan daiteke, Valencia bezalako hiri haundian, dozena bat meza baino ez

dela egongo «balentzianoz» edo «katalanez» jakitea. Herriak ez omen du eskatzen eta apez-jendeak ez omen du beharrik ikusten.

Autonomiarekin eta «balentzianoa» eskoletara eramán nahi bada izango al du indarrrik aski hizkelgi «katalanaren indarrari» aurpegi emateko? Argi dagoena zera da: Katalunyan sortu den hizkuntza batua eta eta hizkuntza berorren hizkelgi balentzianoa, ez direla berez batu eta ezta batuko ere. Euskalkien hazkunde eta bilakaera hutsez euskara batuko dela uste duenak ere baduke zer pentsa. ■ *Manolo Pagola.*

Udara begira...

Azken urteotan udalekuak hartzen diharduten bizitasuna argia da denontzat. Udaldia iristean ikastolak, parrokiak eta beste zenbait erakundek babesturik egun batzu lagunartean eta atsedean gisa igarotzera joateko aukera ederra izaten dute gaztetxoek, lekua, giroa eta ekintza aldatuz.

Hegoaldean Nafarroa, Errioxa eta Araba aldera jo ohi dugu gehienetan udalekuen bila. Era berean esan beharra dago Iparraldera oso joera guti izan dugula, eta izan dugunean ere frantsesa praktikatzeko izan dela.

Euskaldun guztiontzat da beharrezko elkarren berri jakitea hizkuntza, ohitura eta kultura mailan. Haurrei, ikastolan dabilzanezi eta ez dabilzanezi, mesedegarri zaie «beste» Euskadi ez ezagun horren berri jakitea. Muga guztien gaindi Ipar eta Hego aldeko gaztetxoak elkarrekin ikusi nahi genituzke. Lehen elkarrekiko izan ez ditugun harreman horien hutsunea bete beharra dago; honela, gero euskaldunek ere gaztetandik hasitako harremanak izango dituzte kultura, ohitura, kezka eta hizkuntza mailan lana elkarrekin egiteko. Eta gero gerokoak.

Une honetan onuragarri litzateke Ipar eta Hego aldeko jendez osaturiko udaleku bat. Honek zera esan nahi du: antolatzaile, arduradun eta haurrak bi aldetakoak beharko luketela izan.

Posible ote da euskal udalekuentzat mugak haustea? ■ *Antonio Iraola.*

LANTZEN, ELA-ren aldizkari sindikala sortu da

Ohartxook idazten ditugun momentuan, LANTZEN aldizkari sindikalaren 2gn. zenbakia kalean da, ELA/STV-ek aterea. Zuzen-